

בבא בתרא נ"ט

לר' ירמיה בר אבא מדובר במזחילה הגמרא הביאה שלשה הסברים במה שאמרה של בנין ולא נוח לו שתתרוועע המושנה המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה, לשמואל אין חזקה מרוח אחת אבל יש למקומו חזקה באחת מב' רוחות. לרבי חנינא אין חזקה לאורכו אבל למקומו יש חזקה. ולרבי ירמיה בר אבא אין חזקה למנוע מלבנות אבל יש חזקה שלא יגביהנו. שואלת כעת הגמרא, לפי רבי ירמיה בר אבא קשה, מדוע המשנה המשיכה ואמרה 'המזחילה יש לה חזקה', מדוע בעל המזחילה מונע ממנו לבנות תחת המזחילה מדוע איכפת לו? עונה הגמרא, מדובר במשנה במזחילה של בנין אבנים, ובעל המזחילה אומר לו לא נוח לי שתבנה תחתיה. מפני שיסודותיה יתרועעו והמזחילה תפול על ידי המקבות והגרזן וכלי ברזל בשעת הבניה. אבל במרזב שאינו חשוב כל כך, אפילו הוא של בנין בונה תחתיו⁵⁸¹.

שמואל צינור המקלח לחצר חברו בעל החצר רב יהודה אמר בשם שמואל צינור מעכב וכן א' ר' אושעיא ר' חמא א' אינו מעכב המקלח מים לחצר חברו ובעל הגג בא לסותמו, בעל החצר מעכב עליו. מפני שבעל החצר יאמר לו כמו שאתה קנית לך את חצרי לשפוך בה מים, כך המים של גגך קנויים לי להשקות את בהמותי⁵⁸². רבי אושעיא אמר שבעל החצר מעכב על בעל הגג. רבי חמא אמר שאינו מעכב, שלא שעבד לו את מימיו אלא כל הימים שיהיו יורדים לחצירו. והלכו ושאלו את רבי ביסא, אביו של רבי חמא וזקנו של רבי אושעיא, ואמר להם שבעל החצר מעכב. וקרא עליהם רמי בר חמא את הכתוב בקהלת: "וְחָחוּט הַמְשָׁלֵשׁ לֹא בְמַהְרָה יִנְתָּק". זה רבי אושעיא, בנו של רבי חמא, בנו של רבי ביסא, שאמר כמו שאמר זקנו^{584 583}.

דבי רבי ינאי אמרו, סולם המצרי הוא כל סולם שאין לו ארבעה שלבים. שואלת הגמרא, במה שונה סולם שהמשנה לא מפרשת את שיעורו, וחלון שהמשנה מפרשת את שיעורו? עונה הגמרא, שהתנא קמא מפרש את השיעור

580 או שמה שמחלקים בין מרזב למזחילה משום שסתם מרזב של עץ וסתם מזחילה של אבנים. רשב"ם.

581 תוס' כתבו שמרזב סתמו של עץ ואין עושין אותו של בנין. ולא חלקו במזחילה עצמה בין של בנין לשל עץ מפני שרצו להשמיע במרזב שיש למקומו חזקה. תוס'.

582 שעל מנת כן נתרצית לך ודומה למקח וממכר שאני שעבדתי לך חצירי בשביל מימך ואם אתה חוזר כך אני לא אחזור בי.

583 וכמו שדרשו במסכת בבא מציעא על הכתוב "מפי זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם" שמדור שלישי ואילך התורה מחזרת על אכסניא שלה. רשב"ם.

584 היו כמה שהם ואבותיהם אבות אבותיהם היו ת"ח ולא אמרו עליהם החוט המשולש אלא כאן מפני ששלתם ראו זה את זה. והזכיר במחלוקת את ר' אושעיא לפני רבי חמא אביו לפי שהיה גדול מאד. כמו שאמרו לבן של ראשונים כפתח היכל זה ר' אושעיא, ואמרו ר' אושעיא בדורו כר"מ בדורו שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו. תוס'.

בחלון, משום שרוצים להביא את רבי יהודה שחולק בסיפא בחלון.

אמר רבי זירא, מה שאומרת המשנה שחלון צורי יש לו חזקה, זה למטה מארבע אמות מקרקע הבית כיון שהוא גדול ונמוך ויכולים להסתכל ממנו בחצר יש לו חזקה, ששכנו לא היה מניחו לעשות זאת אלא ודאי ברשותו עשה⁵⁸⁵. חלון למעלה מארבע אמות מקרקע הבית אין לו חזקה, שאין חבירו מקפיד, וכששכנו בונה אינו יכול לעכב עליו ולומר הרחק בנינך מן החלון שלי שלא תאפיל עלי, שיכול לומר לו סתום אותו שאין לך חזקה^{586 587}.

ורבי אילעא אמר אפילו למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ויכול למחות ששכנו לא יעשה שם חלון⁵⁸⁸. שואלת הגמרא, האם רבי זירא ורבי אילעא חולקים בכופין על מדת סדום. רבי זירא סבר שכופים על מדת סדום, ואין מניחים אותו למחות בחלון למעלה מארבע שהרי אינו חסר כלום. ורבי אילעא סבר שאין כופים מדת סדום, ואין מהנה לחברו אפילו שאינו חסר בכך כלום, ויכול למחות? ואומרת הגמרא שלדברי הכל כופים על מדת סדום, כשאינו חסר דבר. וכאן הדבר שונה מפני שיש חסרון, מפני שהוא יכול להעמיד ספסל ולעמוד ולראות דרך החלון לתוך ביתו של שכנו. ומביאה הגמרא מעשה באדם שרצה לעשות חלון צורי למעלה מארבע אמות וחבירו מוחה בידו. ובא לפני רבי אמי ושלח אותו לרבי אבא בר ממל, ואמר לו שיעשנו כרבי אילעא⁵⁸⁹.

אמר שמואל, חלון העשוי ליכנס ממנו אור במקום אפל לא צריכים שיהיה חלון צורי, אלא אפילו חלון כל שהוא יש לו חזקה. שחלון העשוי לאורה הוא דבר קבוע שאדם צריך את האור כל הימים, ועשה חלון זה לכל הימים ובעל חצר היה צריך למחות בתוך שלש שנים וכשלא מיחה יש לומר שעשה ברשותו⁵⁹⁰.

משנה

585 ואם שכנו בא לבנות דינו להתרחק כמו ששנינו החלונות מלמעלן ומלמטן ומכנגדן ד' אמות. ואם בא עכשיו אחד מהם לפתוח חלון צורי למטה מד' אמות מקרקע הבית שכנו יכול למחות בידו ומעכבו שלא יפתח.

586 ואם אין לו חלון שם וביקש עכשיו לפתוח חלון למעלה מד' אמות אין שכנו יכול למחות בידו ולמנעו, ודוקא חלון צורי אבל חלון המצרי בין מלמעלה מד' א' בין מלמטה אין לו חזקה וגם אין יכול השכן למחות. רשב"ם.

587 ולמטה מד' יש לו חזקה ר"ת מפרש שמדובר בחלון מצרית אבל בחלון צורי או שעשוי לאורה שהוא דבר קביעות אפילו למעלה מד' א' יש לו חזקה והביא ראייה ממה ששנינו החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ד"א ושנינו על כך מלמטה שלא יעמוד ויראה ומכאן שאפי' למעלה מד' אמות יש לו חזקה כיון שהוא דבר קביעות. ואינו נראה ראייה לרשב"א שאע"פ שהוא יותר מד' אמות לעומד בחוץ לעומד בפנים אינו למעלה מארבע אמות, כגון שהחלונות בעלייה או שמדובר שיש לו עדים או שטר. תוס'.

588 כמו שמפרשים לקמן זימנין דמותבת שרשיפא וקא חזית בבית. ור"ז לא חש לכך שאנשים אינם חצופים כ"כ לעשות כן. רשב"ם.

589 ומכאן שכך ההלכה. רשב"ם.

590 והמשנה לא מדברת בחלון העשוי לאורה אלא בחלון העשוי לשמור גנות ופרדסים דרך החלון. רשב"ם.

ז"ז טפח יש לו חזקה ויכול למחות מי שיש לו כותל סמוך לחצר חבירו, והוציא ז"ז טפח בולט מכתלו לחצר חבירו היא חזקה, ואין בעל החצר יכול לבנות שם בנין ולסתור את הזיו. מפני שבעל החצר לא היה מניח לו להוציא ז"ז טפח בחצרו בלא רשותו. וכיון שלא מיחה בתוך שלש שנים, יש לומר שהוציאו ברשותו. והבא להוציא ז"ז טפח לחצר חבירו, בעל החצר יכול למחות בו שלא למלאות את אויר חצירו. ולא אומרים 'זה נהנה וזה אינו חסר' שיש כאן חסרון⁵⁹¹ 592.

פחות מטפח אין לו חזקה ואינו יכול למחות, אם בעל החצר ירצה לבנות שם בונה משום שאדם אינו מקפיד שז"ז פחות מטפח אינו חשוב.

גמרא

החזיק בטפח ברוחב טפח באורך אמר רבי אסי בשם רבי מני, ויש אומרים רבי יעקב ארבעה טפחים החזיק בז"ז רחב ד' אמר בשם רבי מני, החזיק בטפח החזיק בארבעה. ושואלת הגמרא מה הוא אמר. משמע שאם החזיק בהוצאת ז"ז ארוך טפח יכול להוציא ז"ז ארבעה טפחים, שכיון שהחזיק בז"ז טפח החזיק גם בז"ז ארבעה טפחים. והוא דבר בלא טעם, שהרי אם בעל החצר התרצה לו בהוצאת ז"ז טפח, לא התרצה לו בז"ז ארבעה? אמר אביי, רבי מני אמר שאם החזיק בז"ז ברוחב טפח באורך ארבעה טפחים שבולט מן הכותל לחוץ, החזיק גם בז"ז רחב ארבעה באורך ארבעה. שכיון שהניח לו להוציא ז"ז באורך של מקום חשוב נתרצה גם ברחבו, שאין מקום חשוב בפחות מד' על ד'⁵⁹³.

א"ר ה"ש לא בעל הגג בבעל החצר אבל אמר רב הונא, מה ששנו אין לו חזקה ואינו יכול למחות, שאין בעל הגג שהוא בעל ז"ז פחות מטפח יכול למחות בבעל החצר ולומר אל תשתמש בז"ז שלי שמה הפסיד בעל הגג, הלא כשבעל החצר ישתמש ויתלה בז"ז את חפציו לא יראה את בעל הגג שהרי הוא תחתון ואין היוק ראייה⁵⁹⁴. אבל בעל החצר יכול למחות בבעל הגג, שלא

591 כמו שאומרים בגמרא בז"ז פחות מטפח שמתוך שבעל הגג משתמש בז"ז הוא רואה בחצר ויש היוק ראייה.
592 עד טפח יש לו חזקה ויכול למחות אפילו בעל הגג בבעל החצר. ששנינו בסיפא פחות מטפח אין יכול למחות ורב הונא מפרש בעל הגג בבעל החצר אבל בעל החצר בבעל הגג יכול למחות. אלא על כרחך בטפח אפילו בעל הגג יכול למחות בבעל החצר מפני שיכול לתלות דברים גדולים המכבידים על הכותל, או אם יניח עליו כלי מלא מים וישפך ויתקלקל הכותל. ובעל החצר יכול למחות משום היוק ראייה. ולס"ד בגמרא הוא כרב יהודה שאין לו היוק ראייה מכל מקום כשישים כלי מלא מים פעמים שיפול ויטשטש כל החצר ופעמים שיפול על ראש בעל החצר ובתוך ג' שנים. אבל אחר שהחזיק בעל החצר אינו יכול למחות בבעל הגג. ועוד יש לפרש שמדובר דוקא אחר ג' ובעל הגג יכול למחות בבעל החצר משום שיש לבעל הגג תשמיש על הזיו ורוצה להשתמש בו כל שעה ולא יניח את בעל החצר להשתמש בו, אבל בתוך ג' שלא החזיק אין הוא יכול למחות בבעל החצר, אבל בעל החצר יכול למחות בבעל הגג כמו לרב הונא בפחות מטפח. והחילוק בין טפח לפחות תלוי בזה שבטפח שמועילה בו חזקה יכול למחות בבעל החצר אבל בפחות מטפח שאינה חזקה אין יכול למחות. תוס'.

593 והוא הדין אם החזיק ברחב טפח במשך עשרה לא החזיק כי אם ברחב ד'. אבל אם החזיק ברחב טפח במשך ג' לא החזיק ברחב ג' אלא מה שהחזיק החזיק ולא יותר. רשב"ם

594 ולא חוששים משום שממלא מקום הזיו ועכשיו בעל הגג לא יכול לתלות בו חפציו כיון שאין לו חזקה ובעל

יוציא זיו פחות מטפח⁵⁹⁵, משום היזק ראייה. ורב יהודה אמר, אפילו בעל חצר אינו יכול למחות בבעל הגג. שואלת הגמרא, האם רב הונא ורב יהודה חולקים בהיזק ראייה, רב הונא סבר שהיזק ראייה שמו היזק ורב יהודה סבר אין שמו היזק?⁵⁹⁶

לד"ה היזק ראייה שמו היזק ונחלקו עונה הגמרא, שהיזק ראייה שמו היזק לדברי הכל. בזיו כלשהוא וכאן רב יהודה אמר שבעל החצר אינו יכול למחות

בבעל הגג מפני שבעל הגג יכול לומר לבעל החצר זיו כל שהוא זה אינו ראוי לי לשום תשמיש שאלך ואעמוד עליו ואראה בחצירך בעלילה זו. ואינו ראוי אלא לתלות בו את חפצי וכשארצה לתלות אחזיר את פני ואושיט את זרועי ואתלה⁵⁹⁷. ורב הונא סבר שבעל החצר יכול לומר לו לפעמים תפחד ליפול מהגג כשתעמוד בשפת הגג ותתכופף לתלות דבר על הזיו ולא תחזיר פניך⁵⁹⁸.

משנה

לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין, שיש לו בה שותפות משום היזק ראייה וכל שכן לחצר חבירו⁵⁹⁹.

הוספת אובלטים למקום השיתוף לקח בית בחצר אחרת הסמוכה לחצר זו, לא יפתחנה בחצר השותפין. אפילו שיש לו חלק בחצר

אינו יכול לרבות עליהם אכסנאים. בנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה לחצר השותפין. שהרי הוסיף דיורים בחצר ומרבה דריסת הרגל על בני החצר. אלא אם רצה בונה חדר לפנים מביתו ובונה עלייה על ביתו ופותחה לתוך ביתו. כיון שיוציאים לחצר דרך הפתח שלו אינו מרבה דיורים על בני החצר⁶⁰⁰.

גמרא

לא יפתח חלונות לר רק לחצר חברו הגמרא שואלת מדוע המשנה אומרת לא יפתח אדם אלא אפי' לחצר השותפין חלונותיו לחצר השותפין, ומשמע שלא יפתח שלא

החצר יכול לחתכו אם יצטרך, כל שכן שישתמש בו בעודנו תלוי באויר שלו. או שהמשנה האמרה כך, אין חזקה לבעל הגג וגם אינו יכול למחות בבעל החצר אם בא לקבוע זיון סמוך לכתלו שהרי אין היזק ראייה. רשב"ם. 595 או שלא ישתמש בזיו שהוציא כבר מפני שהוא עליון וכשיבא להשתמש יראה בעלילה זו בחצר ויש היזק ראייה.

596 ואע"ג שבמסכת עירובין בשלפני החלון שיוציא לרשות הרבים לא התירו להניח עליו אלא כלים הנשברים משום חוששים שמא יפלו ויבוא להביאם, וכאן לא חוששים שמא יפול על ראשו של בעל החצר מפני שאינו עומד כל שעה תחת הזיו. או מפני ששם לא אסרו אלא להניח עליו אבל כאן מותר לו לתלות בו שבדבר התלוי לא חוששים לנפילה. וא"ת איך בעל הגג יכול להשתמש בזיו הרי יש מעקה וי"ל כגון שהזיו בקרן זוית בסוף המעקה. תוס'.

597 וכיון שאני יכול לתלות בחזרת פנים אם אסתכל בחצירך אהיה נתפס כגנב והלכך אין היזק ראייה. 598 ולא תבוש מלהסתכל בחצירי ולא תהא נתפס כגנב שאפילו כשלא תפחד תטעון כך ותאמר מחמת ביעותות לא החזרת פני ולכך יש היזק ראייה. 599 רשב"ם.

600 לבני החצר אין טורח שאינו מרבה עליהן דיורים וכמו שמפרש בגמרא שלא הוסיף על ביתו כלום אלא חולקה לשנים שהרי יכול למלא את כל ביתו אכסנאים אם ירצה.

יעשה לרבים היוזק ראייה. אפילו לחצר חברו יחיד אסור להזיקו בהיוזק ראייה⁶⁰¹? אומרת הגמרא שהמשנה אומרת שלא יפתח חלונות לא רק לחצר חברו, אלא גם לחצר השותפין, שהוא שותף בה. ואינו יכול לומר לשותף הרי אני שותף בחצר ואני יכול להציץ לחצר דרך הפתח, ואתה צריך להצטנע ממני. מפני שהשותף יאמר עד עכשיו הייתי צריך להצטנע ממך, כשאני משתמש בחצר שלא תראני דרך פתח ביתך. ואם הייתי בבית לא הייתי צריך שהרי לא היו עושים פתח כנגד פתח, ועכשיו שתעשה חלונות תוכל להסתכל לתוך ביתי דרך חלונותיך הגבוהים⁶⁰² ואהיה צריך להצטנע גם בבית⁶⁰³.

הגמרא מביאה את מה ששנינו מעשה באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין. והיה טוען שעשה ברשות בני חצר, וכשבא לפני רבי ישמעאל בר רבי יוסי אמר לו החזקת בני החזקת. מפני שסבר לה שלא לתר היא חזקה כיון שבפנינו החזיק ושתק, ואם עשה שלא ברשות עשה היה לו למחות⁶⁰⁴. וכשבא לפני רבי חייא אמר יגעת ופתחת, לך וסתום שאינה חזקה עד שלש שנים.

אמר רב נחמן, אם החזיק בחלון שלש שנים בחצר השותפים וחבירו בנה כותל כנגדו שסתמו, אם שתק היא חזקה לסותם. וחברו לא יפתח אלא ברשותו וחזקת שלש שנים שחלונו היה פתוח אינה כלום, מאחר ששתק כסתמו, ואין אדם שותק כסתומים את אורו בפניו, והודה שמתחילה לא החזיק כדין.

601 תוס' כתבו שמפ"ה מאי איריא לחצר השותפין שמזיק לשנים משמע שהוא אינו שותף באותה חצר. וקשה לר"י לפירושו ממה שמסיקים אחר כך, אלא אפילו לחצר השותפין דאמר ליה סוף סוף בעית לאיצטנועי מינאי, משמע שהוא שותף. ונראה לר"י לפרש מאי איריא לחצר השותפין שהוא מזיק לו משני מקומות, אפילו לחצר חבירו שאינו מזיק לו אלא מכאן. וקשה לרשב"א על פירושו שא"כ למה אמרו עד האידנא הוה בעית כו' היו צריכים לומר, קא משמע לן דאמר ליה דבשני מקומות לא מצינא לאיצטנועי מינג. ונראה שמתחילה כשהקשו מאי איריא לא חשבה הגמרא שיש לו שותפות בחצר. תוס'.

602 או עד עכשיו כשהיית בחצר הייתי צריך להצטנע ממך, כשהיית בבית לא הייתי צריך להצטנע ממך. השתא אפילו כשאתה בבית אני צריך להצטנע ממך. רשב"ם.

603 קשה לרשב"א על הפירושו הראשון שרשב"ם פירש כשאני בבית הרי גם עכשיו אינו צריך להצטנע בתשמיש הבית שהרי החלון שפתח אינו לא כנגד הפתח ולא כנגד החלון שהרי שנינו לקמן אין פותחין פתח כנגד הפתח ולא חלון כנגד החלון תוס'.

604 וזה מה שאמרו לעיל (דף מא.) כמאן כרבי יהודה וכו' ישמעאל בר רבי יוסי שאמרו כל בפניו לאלתר היא חזקה ואין הלכה כן. רשב"ם.

